

EUROPEAN CONFERENCE

Conference Proceedings

VIII International Science Conference
«Modern technologies
of human development»
November 06-08, 2023
Bordeaux, France

MODERN TECHNOLOGIES OF HUMAN DEVELOPMENT

Abstracts of VIII International Scientific and Practical Conference

Bordeaux, France

(November 06-08, 2023)

UDC 01.1

ISBN – 9-789-46485-377-3

The VIII International Scientific and Practical Conference "Modern technologies of human development", November 06-08, 2023, Bordeaux, France. 330 p.

Text Copyright © 2023 by the European Conference (<https://eu-conf.com/>).

Illustrations © 2023 by the European Conference.

Cover design: European Conference (<https://eu-conf.com/>).

© Cover art: European Conference (<https://eu-conf.com/>).

© All rights reserved.

No part of this publication may be reproduced, distributed, or transmitted, in any form or by any means, or stored in a data base or retrieval system, without the prior written permission of the publisher. The content and reliability of the articles are the responsibility of the authors. When using and borrowing materials reference to the publication is required. Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine and from neighboring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

The recommended citation for this publication is: Mahira Mammadova Heybat, Khuraman Safarova Firdovsi. Influence of exogenous phenolic compounds on processes of callusogenesis and morphogenesis in wheat. Abstracts of VIII International Scientific and Practical Conference. Bordeaux, France. Pp. 11-13.

URL: <https://eu-conf.com/ua/events/modern-technologies-of-human-development/>

ЦИВІЛЬНА ПРОЦЕСУАЛЬНА ПРАВОЗДАТНІСТЬ ТА ДІЄЗДАТНІСТЬ СВІДКА У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Перепелиця В. В.

студент IV курсу юридичного факультету
Придунайської філії ПрАТ «ВНЗ «МАУП»

Філіпова Н. А.

ст. викладач кафедри права
Придунайської філії ПрАТ «ВНЗ «МАУП»

Анотація. Поняття суб'єкта цивільного процесуального відношення нерозривно пов'язано з такою його юридичною властивістю як процесуальна правоздатність. Цивільна процесуальна правоздатність виступає як передумова виникнення цивільного процесуального відношення в тому розумінні, що якщо той або інший індивід не здатний мати права та обов'язки, що пов'язують їх між собою, то не можуть виникнути і цивільні процесуальні відносини.

Ключові слова: правоздатність, дієздатність, свідок.

Одним із не вирішених та дискусійних питань доктрини цивільного процесу є питання цивільної процесуальної правоздатності та дієздатності свідка. Відповідь на дане питання безпосередньо впливає на визначення сутності та процесуально-правового статусу свідка як учасника процесу.

Якщо притримуватися формального підходу в даній дискусії, то категорії цивільної процесуальної правоздатності та дієздатності в діючому ЦПК України розглядаються тільки стосовно матеріально-зацікавлених учасників цивільного процесу. Діючий ЦПК України правоздатність та дієздатність в цивільному процесі розглядає тільки по відношенні до осіб, які звертаються до суду за захистом своїх прав, свобод та інтересів. Ось чому існує група науковців, які вважають, що не має підстав поширювати поняття цивільної процесуальної правоздатності та дієздатності на всіх без винятку учасників процесу, у тому числі й свідків [1, с. 110; 2, с. 7]. Їхня аргументація зводиться до того, що свідок, будучи джерелом особистих доказів, повинен власними діями реалізовувати на йому процесуальні права та обов'язки, оскільки він є незамінний учасник процесу. Свідок не може передоручати вчинення своїх дії представнику, не можливо визначити з якого віку виникає процесуальна дієздатність свідка. Спроби визначити процесуальну дієздатність свідка приводять до того, що треба відмовлятися від усталених поглядів на дієздатність в цивільному процесі та конструювати велику кількість процесуальних дієздатностей для всіх учасників процесу, у тому числі й для свідка.

На нашу думку, з вище висловленою точкою зору про відсутність цивільної процесуальної правоздатності та дієздатності у свідків погодитися не можна, причому не тільки з окремих, але і з принципових позицій.

Спочатку продемонструємо, що вищевказані аргументи противників цивільної процесуальної правоздатності та дієздатності свідка є не настільки абсолютні, як здається на перший погляд. Так, для деяких категорій цивільних справ стороні заборонено брати в ній участь через представника, зокрема, при розгляді справ про усиновлення (ч. 1 ст. 254 ЦПК України, ст. 223 СК України). Отже, сторона цивільної справи повинна особисто вчиняти процесуальні дії, бути присутньою в судовому засіданні, але це не дає нам підстави стверджувати, що стосовно неї не діють категорії цивільної процесуальної правоздатності та дієздатності. Аналогічно можна сказати стосовно деяких видів матеріальних правовідносин. Зокрема, укладення шлюбу через представника не допускається (ч. 2 ст. 34 СК України), заборонено творцю за договором про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності передоручати створення твору іншій особі (ч. 1 ст. 1112 ЦК України) тощо. У всіх та їм подібних випадках ніхто не заперечує наявність у суб'єктів правоздатності та дієздатності. Мало того, право творити, обирати назву твору, вносити зміни до твору взагалі не пов'язується з досягненням особою певного віку.

Також поява дієздатності, як цивільної, так і цивільної процесуальної у фізичної особи, не завжди пов'язується із досягненням певного віку (зокрема, особа уклала шлюб до досягнення повноліття). Крім того, дієздатність цивільна або цивільна процесуальна у сторін може бути відсутня для повнолітніх осіб, які страждають на певні психічні захворювання, внаслідок чого приймається рішення суду про визнання їх недієздатними. А в цьому контексті важливим є той факт, що здатність до свідчення також пов'язується із наявністю певного рівня фізичного та психічного розвитку людини. Чому, якщо поява цивільної дієздатності не у всіх випадках пов'язується із досягненням певного віку фізичної особи, неможливе аналогічне щодо малолітньої чи неповнолітньої особи, яка має здатність до свідчення?

Історико-правовий матеріал щодо показань свідка показує, що свого часу до нього висувалися вікові обмеження, як мінімальні, так і максимальні. Тобто цивільна процесуальна дієздатність свідків пов'язувалася із настанням певного віку фізичної особи. Відсутність таких меж на даний момент означає, що законодавець взяв до уваги більш універсальні орієнтири, що впливатимуть на здатність особи давати достовірні свідчення в суді: не вік, а її психофізичний розвиток.

З іншого боку не настільки є категоричним судження, що свідок всі процесуальні дії повинен вчиняти особисто. Зокрема, адресована йому судова повістка, на підставі якої він викликається до суду може бути прийнята не ним особисто (це може бути член його сім'ї, колега по роботі тощо). У ряді випадків такі повістки приймають законні представники свідка, напр., якщо в суд викликається малолітній свідок, то розписується за вручення повістки не дитина, а один із її батьків чи інших законних представників (хоча, слід зауважити, що дана ситуація в ЦПК України взагалі не регламентована). Проте важливим у

цьому приклад є те, що свідок вступає у цивільні процесуальні правовідносини через (виділено нами - Авт.) представника, нехай і законного.

Отже, якщо учасник цивільного процесу володіє певними процесуальними правами та обов'язками (а для свідка це безсумнівно), то очевидно, що він також володіє процесуальною правоздатністю, без якої він не міг би вступати у цивільні процесуальні правовідносини, набуваючи дані процесуальні права та обов'язки. Можливість мати певні суб'єктивні процесуальні права та обов'язки свідка залежить від процесуальної правоздатності, яка є необхідною передумовою для перших. Вимога особистого здійснення свідком більшості процесуальних дій, які пов'язані з реалізацією його прав та обов'язків говорить про існування вільної процесуальної дієздатності.

Головна помилка, яку вчиняють усі противники цивільної процесуальної правоздатності та дієздатності свідка полягає в тому, що вони механічно переносять положення цивільного права щодо вказаних категорій у цивільне процесуальне право. Аксиомою для цивільного права є теза, що всі суб'єкти у крайньому випадку (фізичні особи) володіють однаковою цивільною правоздатністю. Для цивільного процесу даний підхід неможливий. Якщо для цивільного права правоздатність єдина, то для цивільного процесуального вона різна. Зумовлено це тим, що у розгляді справи бере велика кількість учасників процесу, що переслідують свої цілі, виконують свої функції та обов'язками [3]. Априорі вони не можуть бути однаковими для всіх. Якщо у наділяються відповідно до цього специфічними процесуальними правами та цивільному процесі процесуальна правоздатність не є однаковою, а відмінною для всіх учасників процесу, то чому треба думати, що цивільна процесуальна дієздатність буде такою. Вона також для кожного суб'єкта буде різною, так як вона закономірно пов'язана із правоздатністю особи. Цивільна процесуальна дієздатність буде обумовлюватися не тільки віковими факторами, але й іншими, які вказують на здатність особи власними діями вступити в цивільну справу та виконати покладені на неї функції через реалізацію її прав і обов'язків. Саме тому, як правильно вказував К.В. Гусаров «законодавчий обсяг цивільної процесуальної правоздатності та дієздатності різний щодо кожного учасника цивільного процесу, оскільки всі суб'єкти цивільного процесуального права мають різні права та обов'язки з урахуванням конкретного процесуального-правового становища, яке вони займають у процесі» [4, с. 4]. «Процесуальна дієздатність свідка залежить не від віку, а від його здатності правильно сприймати події та давати про них правильні показання» [5, с. 48]. В той час як процесуальна правоздатність свідка пов'язується науковцями із володінням свідком інформацією, яка має значення для справи [6, с. 44].

Отже, свідок володіє цивільною процесуальною правоздатністю та цивільною процесуальною дієздатністю. Умовою появи цивільної процесуальної правоздатності свідка є не момент його народження, а момент сприйняття ним певної інформації, що має значення для справи. В той час як умовою цивільної процесуальної дієздатності свідка є не досягнення ним певного віку, а набуття ним певного психофізичного рівня, що дає йому здатність правильно сприймати

інформацію, що має значення для справи та висловлюватися щодо неї. Саме тому цивільна процесуальна правоздатність свідка та його цивільна процесуальна дієздатність виникають в один момент: якщо особа, сприймаючи певну інформацію, не розуміє, що вона бачить, вона не може бути заявлена як свідок для цивільної справи, оскільки надасть недостовірні свідчення. Ось чому окремі науковці вказують, що для свідка цивільна процесуальна правоздатність та дієздатність виникають одночасно [7, с. 25].

Крім того, цивільна процесуальна дієздатність свідка залежить від відсутності заборон щодо допиту окремих осіб в якості свідків (так, суддів, по питанням обговорення у нарадчій кімнаті, священників по питанням, які стали відомі на сповіді тощо).

Список літератури:

1. Молчанов В.В. Розвиток вчення про свідків та свідчень: дис. доктора юрид. наук: 12.00.15 / Молчанов Валерій Володимирович. – М., 2016. – 450 с.
2. Іонова Д.Ю. Громадянська процесуальна дієздатність: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. Юрид. наук: «Цивільний процес; арбітражний процес»/Д.Ю. Іонова. М., 2019. – 29 с.
3. Гусєв В.Г. Цивільна процесуальна правоздатність: автореф. дис. на здобуття вчений. степ. кандидат юрид. наук: спец. "Цивільне право; цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право/В.Г. Гусєв. – Саратов, 1996. – 13 с.
4. Гусаров К.В. Проблеми цивільної процесуальної правосуб'єктності: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. кандидат юрид. наук: 12.00.03 «Цивільне право та цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право»/К.В. Гусарів. – Харків, 2017. – 19 с.
5. Мельников А.А Правове становище особистості радянському цивільному процесу / А.А Мельников. - М.: Вид-во "Наука", 1969. - 247 с.
6. Фокіна М.А. Свідчення у змагальному цивільному судочинстві / М.А. Фокіна.: СЮІ МВС, 1996.
7. Щеглов В.М. Суб'єкти судового цивільного процесу В.М. Щеглов -:Вид-во Том. ун-ту, 2018. - 129 с.